

קונטרס

יקרא דמלכא המבואר

מכבוד קדושת מרן
בעל היקרא דמלכא זיע"א

פרשת כי תשא - פורים

עם ביאור משולב על דברי קדשו
והוספת ציונים והערות

נערך ע"י הרה"ג ר' אברהם זילבר שליט"א
בן מורנו ראש הישיבה שליט"א

כל הזכויות שמורות

למכון "מעיינות הרים"

להוצאת ספרי הצה"ק לבית זוועהיל
בגשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

רח' האדמו"ר רבי שלמה מזוועהיל, בית ישראל

ת.ד. 5088 ירושלים 91050

טל: 052-7646061 פקס: 02-5326464

דוא"ל: 5326464@gmail.com

יו"ל בסיוע הצה"ק זוועהיל

עיצוב ועימוד:

סוף פסוק - 0583256900

**סוף
פסוק**

בסוף, עימוד טוב קובע

פרשת כי תשא

תשט"ו

ענין סמיכת שבת למלאכת המשכן, שהמשכן עשה בצלאל שהי' יודע לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ, (ברכות נה.) ובהמשכן הי' כלול כל מעשה בראשית. וכמו במעשה בראשית ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום

ביאורים

בְּיָמֵי וּבְיָמֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת פִּי אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם'. כיון שאת המשכן עשה בצלאל על סדר בריאת העולם, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נה.) שהי' יודע לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ^ג, ובהמשכן הי' כלול כל מעשה בראשית^ג, וכמו שמצינו במעשה בראשית שנברא בששה ימים וביום השביעי נח, כמו שנאמר (שמות לא, יז): 'שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

טעם סמיכת שבת למלאכת המשכן • מעשה המשכן דומה למעשה בראשית ולכך צריך לנוח בשבת • שבת מקיף וסובב כל עלמין ונמשך במשכן שהוא בחינת ממלא • במשכן נתן לנו מנוחתו ומנוחתנו.

יש לפרש ענין סמיכת שבת למלאכת המשכן^א, כמו שנאמר בתחילת הפרשה (שמות לא, יג): 'וְאֵתָה דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַף אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא

ציונים והערות

'א"ר יעקב בר' אסי למה הוא אומר ה' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך בשביל ששקול כנגד בריאת עולם, כיצד בראשון כתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתביב (תהלים קד) נוטה שמים כיריעה, ובמשכן מה כתיב ועשית יריעות עזים (שמות כו), בשני יהי רקיע ואומר בהן הבדלה שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים ובמשכן כתיב והבדילה הפרוכת לכם (שמות כו), בשלישי כתיב מים שנאמר יקוו המים ובמשכן כתיב ועשית כיור נחשת וכנו נחשת וגו' ונתת שמה מים (שמות ל), ברביעי ברא מאורות דכתיב יהי מאורות ברקיע השמים ובמשכן כתיב ועשית מנורות זהב (שמות כה), בחמישי ברא עופות שנה' ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף ובמשכן כנגדן לעשות קרבנות כבשים ועופות (ובמשכן והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה) (שמות כ"ה), בששי נברא אדם שנאמר (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו בכבוד יוצרו,

א. ראה רש"י בפרשתנו (שמות לא, ג): 'ואתה דבר אל בני ישראל - ואתה, אף על פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה. אך את שבתתי תשמרו - אף על פי שתהיו רדופין וזריזין בזריזות מלאכה שבת אל תדחה מפניה. כל אכין ורקין מיעוטין, למעט שבת ממלאכת המשכן'. ג. ז"ל הגמ': 'אמר רב יהודה אמר רב, יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא (שמות לא, ג) וְאֵתָה דְבַר אֵלֵהֶם בְּחֻקָּהָ וּבְתִבְנֶיהָ וּבְדַעַת וּכְתִיב הַתָּם (משלי ג, יט) ה' בְּחֻקָּהָ יִסֵּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּתִבְנֶיהָ וּכְתִיב (משלי ג, כ) בְּדַעַתוֹ תִּהְיוּמוֹת בְּבָקְעוֹ'. ג. ראה זוה"ק פרשת תרומה (קמט): 'דבי יוסי הוה לעי באורייתא והוו עמיה רבי יצחק ור' חזקיה, אמר ר' יצחק הא חמינן דעובדא דמשכנא כגונא דעובדא דשמים וארץ והא אתערו חברייא ברזין דלהון'. וראה עוד מדרש תנחומא (פקודי ב):

השביעי שבת וינפש, כמו"כ במעשה המשכן שדומה למעשה בראשית צריכים אנחנו לשבות. כי שבת בחי' עגול ומקיף בחי' אמונה, והמשכן בחי' קו וממלא מקבל מהסובב.

ביאורים

יום גדול מאד והוא בחינת עגול ומקיף את כל העולמות ואי אפשר להשיגו^ד, ולכן הוא רק בחינת אמונה, כלומר בלא השגה, וכידוע דהשבת היא קביעה וקיימא והשגתה באתערותא דלעילא, והיא יסוד האמונה^ה, והמשכן כל מהותו הוא בחי' קו, להמשיך ולמלאות את כל העולמות מההשפעה העליונה בהשתלשלות לפי כח המקבלים, וכבר נודע שהכלל הוא שהממלא מקבל מהסובב, כי הסובב אינו ניתן להשגה והממלא הוא המקבל ממנו את ההשפעה, ולדוגמא זו נסמך מלאכת המשכן למצות השבת, ללמדך שעל ידי המשכן היה נמשך קדושה עליונה על כל ישראל מהעולמות העליונים שאינם ניתנים להשגה, ועל כן המשכן אינו דוחה שבת כי המשכן מקבל השפעה מהשבת.

ויזום השביעי שבת וינפש, כמו כן במעשה המשכן שדומה למעשה בראשית צריכים אנחנו לשבות ביום השביעי, היינו שאינו דוחה שבת. ובעומק טעם סמיכות מלאכת המשכן למצות השבת, ולמה אינו דוחה שבת, יש לבאר כי ידוע שיש סדר של ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כלומר יש בחינה בה ההשפעה העליונה כביכול מסובבת אותנו מכל הצדדים בבחינת מקיף, וההשגה הזאת באמת גם כן ממלאה את כל העולמות, רק היא אינה מתגלית והיא למעלה מההשגה, ולכן היא נחשבת בגדר סובב כל עלמין, והאדם צריך להאמין שהיא קיימת, ויש בחינה בה ההשפעה כביכול משתלשלת אלינו מדרגה לדרגה והיא בבחינת קו היושר, ואת השגה זו האדם יכול להשיג ולהבין כי היא באה מצומצמת. יום שבת, הוא

ציונים והערות

מלכה. ועיקר היחוד הוא כאשר אור הסובב נמשך בממלא, כמבואר כמה פעמים בדברי הרב בעל התניא, ראה ספר ליקוטי תורה לבעל התניא (פרשת צו ה טור ד): 'ויעקב נקרא חתן חות דרגא מבריה מן הקצה אל הקצה (עיי' בפ' תרומה דקע"ה ע"ג) המשכת אא"ס מריש כל דרגין בבחי' רחל היא בחי' כלה המקבלת המשכה והשפעה זו ונעשה בחי' יחוד והיינו המשכת סובב בממלא'. ויחוד זה נעשה במקדש, כמבואר בליקוטי תורה (פרשת נשא כא טו"ד): 'ענין מקדש אדנ"י פי' האריז"ל שהוא ענין עשית הכלי לקבל גילוי אור א"ס והיינו ע"י ידיך. ובגמרא מבואר ג"כ שבמעשה המקדש נתחברו ב' ידים כביכול שהם סוכ"ע וממכ"ע'. ה. ולכן אמרו חז"ל (חולין ה.): 'מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא'.

ובמשכן כתיב אדם שהוא כהן גדול שנמשח לעבוד ולשמש לפני ה', בשביעי ויכולו השמים והארץ ובמשכן כתיב ותכל כל עבודת, בבריאת העולם כתיב ויברך אלהים ובמשכן כתיב ויברך אותם משה, בבריאת העולם כתיב ויכל אלהים ובמשכן כתיב ויהי ביום כלות, בבריאת העולם כתיב ויקדש אותו ובמשכן כתיב וימשח אותו ויקדש אותו'. ד. ראה ספר דרך מצוותיך (מצות אחדות השם): 'כי ענין הסובב היינו העיגול הגדול שלמעלה מן החלל והקו חוט שבתוכו, והוא בחי' א"ס ממש ונעלה מעלה מעלה מהרשימו שבתוך החלל והקו חוט שבו הנק' ממכ"ע'. ומצות שבת היא בגדר מקיף שאי אפשר להשיגו, וכנודע מדברי השער הכוונות (דרושי השבת דרוש ראשון) דמעצם קדושת השבת אי אפשר להמשיך לימי החול רק דרך ממוצע והוא טעם אמירת 'יהי נועם' במוצאי שבת, וסעודת המלוה

והקב"ה הנחיל לבני שבחר בהם ונתן להם אות בינו ובינם, נתן לנו יום מנוחתו למנוחתנו, וימי מעשה בראשית לימי מעשה מלאכת המשכן ועבודת הקודש, ע"י סמיכת תורה"ק.

כ"ה האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו מעיו אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה (ירושלמי

ביאורים

שמנוחתו של הקב"ה היא גם מנוחתנו, גם המלאכה נקבע רק לימי מעשה בראשית כדוגמא שלמעלה¹.

האומר הקב"ה ותרן יותרו מעיו • מבאר ע"פ הסיידורו של שבת בטעם חילוק חומרות מיתות בית דין • יותרו מעיו לגודל ההנאה הרוחנית • שכר השבת כל כך גדול לבטל צער העונש אפילו על חטא ע"ז.

ידוע מאמר חז"ל (ירושלמי ביצה פ"ג הל' ח): כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו מעיו אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה², ויש לבאר הענין על

ובעוד אופן יש ליתן טעם לסמיכת מצות השבת לציווי המשכן, כי הקב"ה הנחיל את השבת לבני ישראל שבחר בהם, ונתן להם את קדושת השבת אות בינו ובינם, כמו שנאמר (שמות לא, יג): 'כִּי אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֶנִּי מְקַדְּשׁ' וכו' ונתן לנו את יום מנוחתו למנוחתנו, וימי מעשה בראשית נקבעו לימי מעשה מלאכת המשכן ועבודת הקודש, על ידי סמיכת תורה הק' שסמכה הפרשיות כדי לקבוע שמלאכת המשכן תהיה רק בששת ימי המעשה ולא ביום השבת, כי מאחר

ציונים והערות

במקדש חובות היום, וכן תפלתנו בש"ק הוהדות להלל ולשבח על החסדים ולא לעורר להורידים. עוד כתב בפרשת תצוה תשל"א: 'כי כל אור ע"י אתערותא דלתתא נהפך מאור לכלי לקבל עוד יותר מאור הגנוז, משא"כ אור דשב"ק בחי' ולא כתית למנחות, שבחי' שב"ק באת שבת באת מנוחה, שבא ע"י איתערותא דלעילא ומשלים הדעת במנוחה וישוב הדעת באין שום חסרון ונחלה בלי מצרים, רק נהנין מזיו השכי' הק' בתענוג נפלא'. ח. הירושלמי שם מדבר מענין אבא שאול בן בטנית שהיה חנוני בירושלים, והיה נוהג בישרות יתירה עד שמיצה את המדות ואספם אע"פ שלא היה נצרך לכך ואעפ"כ לבסוף חלה, ואמרו שם: 'א"ר חנינה מאן דאמר דרחמנא וותרן יתוותרון בני מעיו אלא מאריך רוחיה וגבי דידיה אמר ר' אחא כתיב [תהילים ג] וסביבו נשערה מאד מדקדק עמהן כחוט שערה אמר רבי יוסה בר' ר' בון לא מטעם הזה אלא [שם פט ח] ונורא על כל סביבו מוראו על הקרובים יותר מן הרחוקים'.

ו. ראה פירוש רש"י שם: כי אות הוא ביני וביניכם - אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכך, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה, לדעת - האומות [בה] כי אני ה' מקדשכם'. ז. אולי אפשר להעמיס בדבריו הק' של רבינו, מה שכתב כמה פעמים, שבימי החול מבררים בירורים מתוך ההפיכה, ואילו בשבת הוא זמן של השגות בלא בירורים, ראה מה שכתב רבינו בפרשת תרומה תשל"ב: 'אלא דאיתא בסה"ק, כי בשבת קודש כל התיקונים ועליות העולמות והתפשטות החסדים בעוה"ז הכל נעשים מאליהם בלי שום איתערותא דלתתא, משא"כ בימי החול צריכים לאיתערותא ואין שום התפשטות החסדים ולא תיקונים של עולמות רק ע"י איתערותא דלתתא, וההבדל בין העבודה של שבת לשל חול ובין תפילת שבת לחול, כי בששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, לכן יש למטה עבודה לעורר התפשטות החסדים, ובשב"ק שבת וינפש וינח ביום השביעי, ומנוחתו ית' מתפשטים החסדים, ועבודת שב"ק

ביצה פ"ג הל' ח') הענין, עפ"י מה דמבואר בס' סידורו של שבת (בהקדמה לח"ב) דטעם הארבע מיתות ב"ד החמורות זו מזו, כי כל אחד לפי הפגם שפגם באיזה עולם מן הארבע עולמות אבי"ע ונתרחק מן התענוג העולם הוא שפגם בו [כי בכל עולם התענוג קצוב ולפי ערך התענוג לעומתו מתמעט הצער] ומשל להנכנס בהיכל המלך ובכל היכל לפניו מהיכל מתרבה יותר תענוג ונחת מגודל הציורים וכו' [עיי"ש]. ודעת האיש הזה מתאחד ומתקשר בגודל התענוג הלז, עד שנתפרד מחשבתו מאוד מעצמותו, עד שאינו מרגיש אף אם נוגף עצמו באחד מאבריו בקוץ וכדומה, וכן בכל מה שהתענוג יותר מתרבה מתמעטת הרגשתו בצער, הגם שהוא יותר גדול, ע"כ.

ביאורים

וכו' (עיי"ש). ודעת האיש הזה מתאחד ומתקשר בגודל התענוג הלז, עד שנתפרד מחשבתו מאוד מעצמותו עד שאינו מרגיש, אף אם נוגף עצמו באחד מאבריו בקוץ וכדומה, וכן בכל מה שהתענוג יותר מתרבה מתמעטת הרגשתו בצער, הגם שהוא יותר גדול ע"כ. ונמצא לפי זה דכל העונשים הבאים מלמעלה, הם רק על מה שהאדם הפריד עצמו מהעונג העליון, ואלמלי לא הפריד עצמו לא היה מרגיש כלל בעונש, כי לערך התענוג העילאי להיות מחובר בעולם האצילות אין

פי מה דמבואר בספר סידורו של שבת (בהקדמה לח"ב), דטעם הארבע מיתות בית דין החמורות זו מזו, כי כל אחד נענש לפי הפגם שפגם באיזה עולם מן הארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, דמי שחטא בחטא שחייבין עליו סקילה, לפי ערך החטא הרי פגם בעולם האצילות ונתרחק מן התענוג הוא העולם ההוא שפגם בו, כי בכל עולם התענוג קצוב, ולפי ערך התענוג לעומתו מתמעט הצער. ומשל להנכנס בהיכל המלך, ובכל היכל לפניו מהיכל מתרבה יותר תענוג ונחת מגודל הציורים

ציונים והערות

מאבריו באיזה דבר בקוץ או בסילון ממאיר אך מגודל התענוג והכיסופין של אותן ההיכלות אינו מרגיש בשום צער וכן בכל מה שהתענוג יותר מתרבה מתמעט הרגשתו בצער, הגם שהוא יותר גדול. והנה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא השוקל והסופר וחותר קצבה לכל דבר קצוב אצלו כל תענוג של כל עולם ועולם דרך משל תענוג של עולם אצילות גדול כל כך עד שמשתכח מהמסתכל והכוסף בזה העולם אף צער גדול כסקילה. לכן הפוגם בזה העולם ומאבד מנפשו ונשמתו ומחלק הקדושה גודל התענוג הלז אשר גדול כך שנשתכח ממנו הצער לזה, לכן עונשו בזה הצער היינו סקילה. וכן הוא דרך של כל הארבע מיתות ב"ד כל א' וא' נגד עולם א' מאבי"ע וע"כ הביא הקרא בזה שפגמו גדול כנ"ל להיות עונשו במיתה החמורה שבמיתות זה שאמר מות יומת היינו מות החמורה שבמיתות.

ט. ז"ל הבאר מים חיים בסידורו של שבת: 'כי המיתה החמורה שבמיתות פסק הרמב"ם (בהלכות סנהדרין פ' י"ד הלכה ד') שסקילה חמורה משריפה והמחלל את השבת נידון בסקילה שהיא החמורה שבמיתות. והכל מטעם הנ"ל כי הנה טעם הד' מיתות ב"ד החמורה זו מזו, הוא מטעם לפי גודל פגמו כן גודל עונשו לפום גמלא שיחנא כי כל אחד לפי הפגם שפגם באיזה עולם מן ארבע עולמות אבי"ע ונתרחק מן התענוג העולם ההוא שפגם בו דהיינו דרך משל הנכנס בהיכל המלך ובכל היכל לפניו מהיכל מתרבה יותר תענוג ונחת מגודל הציורים והכיוונים הנאים ומגודל מיני נעימות מיני כלי זמר הנשמע בכל היכל והיכל ביותר ויותר מחבירו. ודעת האיש הזה מתאחד ומתקשר בגודל התענוג הלז, עד שנתפרד מחשבתו מאוד מעצמותו עד שאינו מרגיש אף שאם נוגף את עצמו באחד

ובזה האופן גבי דיד'. ויותרו מעיו, ענין הנאה גשמית, כמו בזמן שאדם מרויח רווח גדול אינו מרגיש בהנאת גרונו בשעה שאוכל או שאינו מרגיש הרעב אם אינו אוכל. ובוזה יובן השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו (שבת קיח.) הינו ששכרה של שב"ק כ"כ גדול עד שיכול לבטל הצער והעונש שלא ירגיש. גם יובן שאחר שעשו העגל נצטוו בעשיית המשכן ושמירת השבת ונאמר להם (כה ה כב) ושכנתי, ודברתי, באופן כנ"ל.

ביאורים

ובזה יובן מה שאמרו חז"ל (שבת קיח:): 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו שנאמר (ישעיהו נו, ב) אֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וגו' מַחֲלֵלֹ, אל תקרי מחללו אלא מחול לו'. היינו ששכרה של שבת קדוש כל כך גדול, עד שיכול לבטל הצער והעונש שמגיע לאדם עבור חטא עבודה זרה חס ושלום שלא ירגיש בעונש, וזהו אומרו 'יותרו מעיו' שלא ירגיש בצער הגוף, כי כאשר שומר שבת הוא חוזר להדבק באור העליון, ומגודל התענוג שיש לו לא ירגיש בצער העונש על חטאיו". גם יובן מה שמפורש בריש פרשת ויקהל"ב, שאחר שעשו העגל נצטוו בעשיית המשכן ושמירת השבת", ונאמר להם (כה, ח): 'וְעֲשׂוּ לִי

צער הסקילה נחשב לכלום, ורק מחמת שהפריד עצמו מהעונג העליון הרי הוא מרגיש עתה בצער העונש.

ובזה האופן יש לבאר מה שאמרו חז"ל: 'כל האומר הקב"ה ורתן הוא יותרו מעיו אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה', דהכונה גבי דיד' - ויותרו מעיו, כלומר שאם יתחבר עם הקב"ה יותר על כל ענין הנאה גשמית, כמו בזמן שאדם מרויח רווח גדול אינו מרגיש בהנאת גרונו בשעה שאוכל, או שאינו מרגיש הרעב אם אינו אוכל, כי לפי גודל התענוג של הנשמה כשהיא מתחברת בעולמות העליונים אין שום עונג גשמי נחשב בעיניו לכלום, כי הוא מתקשר בהקב"ה, אפילו יחסר לו ענינים גשמיים או יהיה לו צער גדול לא ירגיש בזה מחמת גודל דבקתו ותענוגו'.

ציונים והערות

בשמחה של הקב"ה, כמי שהרוויח אלף אלפי ככרי זהב שבשמחתו משכח צער פרוסת נחושת קטנה שאבדה לו'. יב. ראה אור החיים (שמות לה, א): 'ובזה יתיישב מה שקשה עוד למה חזר עוד לצוות על השבת אחר שכבר צוה כמה פעמים, ועוד למה צוה עליו סמוך למצות מעשה המשכן, ולדברינו יבא על נכון כי יצו ה' על תיקון העבר כדי שיהיו מוכשרים לשכון בתוכם ובמצות שבת ששקולה ככל התורה היא תקנת עבודה זרה כאומרו (ישעי' נ"ז) אשרי אנוש יעשה זאת ודרשו ז"ל (שבת קי"ח ב) כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו'. יג. כידוע נחלקו הראשונים האם פרשת תרומה נאמרה לפני מעשה העגל או

ומקור הדברים בכנפי יונה להרמ"ע מפאנו, עיין מגלה עמוקות על התורה (פרשת קרח): 'ואיתמר בכנפי יונה שד' מיתות הם על ד' אותיות ומי שהוא חייב סקילה פוגם בעולם אצילות תמן י' של שם לכן זורקין בו אבן סוד סקילה ואם פגם בבריאה תמן ה' של שם וחייב שריפה ואם פגם ביצירה תמן ו' של שם וחייב הרג ואם פגם בעשייה תמן ה' של שם חייב חנק'. י. וכידוע ממרן מהר"ש זיע"א שהיה מספר על אחד [וכידוע היה הכונה על עצמו] שהיה לו תענוג בעת הנחת תפילין יותר מהבעל תאוה הכי גדול שבעולם. יא. ראה בדברי התעוררות מרבנו להתאחד בחבורות בשב"ק (נדפס בזמירות של שבת זוהעיל): 'שדומה האיש הישראלי

ביאורים

מקדש ושכנתי בתוכם', וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם שמתוך תענוג עשיית המשכן ושמירת
וּדְבַרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַפְּפֹרֶת, כַּאֲפֹן כְּנָל, כדי השבת לא יחושו בעונש המגיע להם".

צינים והערות

הרה"ק ר' יצחק מדרהוביטש] שנהרג על קידוש ה':
'הנה שבדורינו העלילו דם שקר על איש קדוש אחד
שנהרג על קידוש שמו יתברך, ותחבו בו עמוד של
עץ מתחתיתו בפנימיות גופו בחזק יד שנקבו כל בני
מעיו ונתגלה ראש העמוד אצל אזנו זה היה סמוך
לליל שבת וכל השבוע הזאת לא טעם כלום כי
התענה כל הששה ימים וסמוך לקידוש הרגוהו וקודם
מיתתו היה מזמר שירות ותשבחות באהבה עזה,
ושאלוהו אם מרגיש איזה כאב והשיב שעד עתה לא,
הרגיש כי אם עכשיו ששאלוהו אם מרגיש או לא וכל
זה מחמת דביקות מחשבתו באהבה עזה ועצומה
בבורא יתברך ומרוב שמחתו בשעשוע נשמתו
העתידה לבא לאחר שעה מועט בגן עדן'. עיי"ש עוד.

אחר מעשה העגל, בסוף פרשת כי תשא (ג, ז), רש"י
כתב כפי שהובא ברמב"ן: 'בעשרה בתשרי נתרצה
הקב"ה לישראל ומסר לו לוחות האחרונות וירד,
התחיל לצוות על מלאכת המשכן ועשאוהו באחד
בניסן, ומשהוקם המשכן לא נדבר עמו אלא משם. וכן
זעת רבי אברהם שהיה כל זה אחר שהוריד את
הלוחות השניות, ואין מוקדם ומאוחר בתורה'. אבל
הרמב"ן בפרשת צו (ה, א) חלק עליהם וכתב: 'ואינו
נכון בעיני'. וכן מבואר בזה"ק פרשת ויקהל (קצה).
וכאן רבינו מבאר במהלך שציווי המשכן נאמר אחר
חטא העגל. יד. וראה עוד במגילת יוחסין שבסוף
ספר מים רבים, לגבי הרה"ק רבי משה מזוירש הי"ד
[אביו של הרה"ק ר' יוסף ספראוולווער זקנו של

קריאה מעוררת

יֵדָךְ נָא ה' בקרבנו כי עם קשה עורף הוא, כטעם יבוא המלך והמן היום
ומחר אעשה כדבר המלך.

יבוא המלך והמן היום (מגילת אסתר ה, ד). ידוע (עי' זוה"ק ח"ג קטז) כי במגילת
אסתר בכל מקום שכתוב המלך הכוונה למלכו של עולם. והנה צוה לנו
הקב"ה לעשות מקדש כדי שישרה בינינו כש"כ (שמות כה, ה) ועשו לי
מקדש ושכנתי בתוכם. ואנחנו בעונותינו הרבים גרמנו הסתלקות השכינה
ואיך אפשר עוד לצפות לותחזינה עינינו בשוכך לציון, כי בכל פעם מוסיפים
עונות ונתרחקנו מתשובה שלמה, ומתי תמלוך עלינו.

לכן אנחנו אומרים יבוא המלך והמן היום, היינו אף שעדיין לא שבנו ויש
בנו יצר הרע המכונה להמן ועוכרים ח"ו התורה, בכל זאת אנו בטוחים
שכאשר תשרה השכינה הקדושה בתוכנו, נקיים כל התורה, והיינו ומחר
אעשה כדבר המלך.

יבוא המלך והמן היום (שם). רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל (בעל עבודת פנים)
שאל מרבינו זי"ע בענין האכילה מה עושים שיהיה האכילה בפרישות
ובקדושה ומתוך עבודה, שהרי בטבע האדם אוכל מחמת שהוא רעב, ומה

עושים שיהיה האכילה עבודה, ענה לו שצריך ללמוד ממה שכתוב במגילת אסתר שאסתר אמרה יבוא המלך והמן היום אל המשתה ומחר אעשה כדבר המלך. שוודאי קשה מאוד לבוא ולהגיע בפעם אחת למדריגה הגדולה, ולכך אומר יבוא המלך, היינו שצריך להכניס את המלך (השי"ת) באכילה ושתיה שתהי' מתוך עבודת ה', ואפילו שזה ביחד עם המן (אפילו המן כאפט זיך איך אריין) מ"מ ומחר אעשה כדבר המלך, היינו במשך הזמן יש מחר לאחר זמן נפעול בעצמינו (ועט מען זיך אויס ארכעטן) שנאכל לגמרי רק כדבר המלך.

הוראות למעשה

- הארת השבת מקיפה ומסובבת את האדם והאדם צריך להכניס ההארה לנשמתו.
- סמך מלאכת המשכן למצות השבת לומר שמלאכת המשכן כמעשה ימי בראשית.
- טעם עונש ד' מיתות בית דין כי המתענג על ה' לא מרגיש צער וזה שחטא בדין שילקה כערך הצער הזה.
- כל המשמר שבת לגודל העונג מחול לו כי לא ירגיש צער העונש.

פורים

אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר (חולין קלט:).

הענין עפ"י הפסוק (דברים כה, מג) הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה

ביאורים

הסתר - אסתיר, מה המשמעות בכפל ההסתרה.

ויש לבאר הענין על פי הפסוק שנאמר בתוכחה של פר' כי תבא (דברים כה, מג), הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, ואתה תרד מטה מטה^ב, ואף כאן יש להתבונן למה הוצרך הכתוב לכפול ולומר

בגמ' חולין (קלט:): הקשו, 'אסתר מן התורה מנין (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר', ולפי פשוטו ודאי כוננת הגמ' לומר, דדורם של מרדכי ואסתר נרמזו בכתוב זה שנאמר בפר' וילך, לפי שבאותו הדור היה הסתר פנים גדול בגלל שהשתחוו לצלם ונהנו מסעודתו של רשע^א. אך עדיין יש להתבונן למה כפל הכתוב:

ציונים והערות

וכן אם יניחהו האדם על מקום גבוה הרי סבה זו הכריחו להיות מקומו למעלה, וכאשר נרצה שיעלה עוד יותר למעלה צריך עוד סבה חדשה, וכן בכל פעם שנרצה שיעלה עוד יותר למעלה צריך סבה חדשה, משא"כ אם נרצה שירד למטה אזי אין צריך שום סבה ומעצמו בנפילה אחת ירד עד התהום כי טבעו לירד. משא"כ השלהבת וכדומה הוא להיפוך, שכאשר נרצה שיעלה אין צריך סבה להכריחו ומעצמו בעליה אחת יעלה עד גבול המעלה כולו בפעם א', משא"כ כאשר נרצה שירד צריך לזה סבה שיכריחו, ובעבור הסבה לא ירד עוד אם לא בסבה חדשה. וכן הוא ההבדל בין ישראל לעכו"ם, כי ישראל הם מצד נשמתם חלק אלוה ממעל, ולכן האיש הישראלי מצד טבעו מוכן לעלות בלי שום סבה, ובפעם א' יעלה עד למעלה, וכאומרו (כה, לג) והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמור כו', ר"ל עבור שישמור מצות ה' ואין לו סבה להורידו הרי הוא רק למעלה ובפעם א', משא"כ ירדת ישראל אינו רק כפי ערך עונש החטא שהוא סבה להורדה, ואי אפשר שירדו יותר אם לא בסבה חדשה.

א. עיין מהרש"א על הגמ' בחולין שם שמבאר דכוננת הגמ' לדרוש מהיכן אנו יודעים שזהו עיקר שמה, ולכן מבאר שאנו יודעים מרמיזת הפסוק: "ואנכי הסתר אסתיר ע"ש שבימיה נתקיים מקרא זה שאמר הקדוש ברוך הוא אסתיר לפי שרחקו והסתירו ישראל עצמם מדבור אנכי שהוא עיקר אמונה כדאמרי' פ"ק דמגילה למה נתחייבו ונהנו מסעודת אחשורוש". ב. פי' זה מובא בערבי נחל פר' ואתחנן דרוש יא ורבינו מביאו הרבה פעמים, ועי' וילך תשכ"ט ותשל"ה. וז"ל הערבי נחל: 'מה שראיתי בספר אחד ביאור נחמד על פסוק (כה, מג) הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה, שיש לדקדק בכפל לשון מעלה מעלה, וכן מטה מטה... כי נודע שיש גבראים אשר טבעם ליפול למטה כגון מיני הדומם, ויש שטבע שלהם לעלות למעלה כמו שלהבת אש או עשן ורוח וכדומה, והנה זה הדומם לא יעלה למעלה אלא על ידי סבה המכריחו, כגון שישליכוהו אדם בכח למעלה, שכח האדם הוא מכריחו לעלות, ובעבור הסבה ישוב לטבעו ויפול,

תרד מטה מטה. עפ"י הטבע יש יסודות שטבעם להמשך מעצמם למטה והם עפר ומים ואם רוצים להעלותם צריך פעולה וכל מה שרוצים להעלותם עוד יותר צריך פעולה חדשה, ולעומת זה יסוד אש ורוח שטבעם לעלות מעצמם, ואם רוצים להורידם כן ממש אותו דבר שצריכים פעולות חדשות.

מובן מזה שהגר במדרגה להימשך למטה ובמקרה עולה וכל עליותיו במקרים משא"כ בבני ישראל להפך ממש שהם במדרגה עליונה ובמקרים יורדים, וזה ענין ואנכי הסתר אסתיר.

ביאורים

לגוי עליה בטבע ורק במקרה עולה, לכך כפל הכתוב ואמר 'יעלה עליך מעלה מעלה', כי כל עליה ועליה היא כביכול פעולה חדשה שהקב"ה מרוממו כדי להעניש את ישראל, וכל עליותיו במקרים משא"כ בבני ישראל הרי זה להפך ממש, שהם מצד טבעם במדרגה עליונה, ומצד טבעם הם צריכים לעלות ולעלות בלי שום הפסקה, ורק בגלל החטאים יש להם ירידה, ואם כן כל ירידה וירידה היא פעולה חדשה להורידם עוד ועוד בגלל החטא ח"ו, ובמקרים יורדים. וזה יש לבאר גם ענין ואנכי הסתר אסתיר, למה כפל הכתוב ואמר 'ואנכי הסתר אסתיר' בכפל הסתרה, כי ישראל מצד עצמם מעותדים תמיד לגילוי פנים ולא להסתר פנים ח"ו, וכמו שהבטיחנו בתורה (במדבר ו, כה): 'אר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך'. רק שהחטאים גורמים שיהיה הסתר פנים והוא במקרה ולא בטבע, ולכך כל מדה ומדה של הסתרה הרי הוא פעולה חדשה לצד חטאות בני ישראל, נגד הטבע.

שיעלה מעלה מעלה או ירד מטה מטה. רק ההסבר הוא, כי על פי הטבע, יש ארבע יסודות בבריאה אש רוח מים עפר, יש מביניהם שטבעם להמשך מעצמם למטה, והם היסודות היותר גשמיים וכבדים שהם העפר ומים, ואם רוצים להעלותם צריך לעשות פעולה כדי להעלותם, וכל מה שרוצים להעלותם עוד יותר גבוה, צריך פעולה חדשה לכך. ולעומת זה יסוד אש ורוח שטבעם לעלות מעצמם לפי שהם רוחניים וקלים יותר מהאוויר, ואם רוצים להורידם, כן ממש אותו דבר שצריכים פעולות חדשות לגרום להם לרדת.

מובן מזה דלכך כפל הכתוב ואמר, 'הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה', שהגר הכונה לגוי כמו שתרגם אונקלוס שם 'תותב ערלי', והגוי מצד טבעו הוא במדרגה להימשך למטה, כי הרי אין שום סיבה שבעולם שלגוי יהיה הצלחה בעולם הזה, ורק בגלל חטאות ישראל, היו צריה לראש והם עולים למעלה. וכיון שאין

צינים והערות

המטה שאין למטה ממנו, עיי"ש בהמשך הדברים. ד. ראה דברי רבינו לפר' וילך תשכ"ט שהביא גם כן יסוד זה וכתב באמצע דבריו: 'וכמו כן הש"ת עמנו בתמידיות פנים אל פנים, ואם ח"ו לא זוכים גורמים

ג. עיין רמב"ם (יסודי התורה ד, ב): 'דרך האש והרוח להיות מהלכם ממטה מטבור הארץ למעלה כלפי הרקיע, ודרך המים והארץ להיות מהלכם מתחת הרקיע למטה עד לאמצע שאמצע הרקיע הוא

ובגמרא ריבוי אחר ריבוי למעט (ב"ק מה:): מיעוט אחר מיעוט לרבות (יומא מג.). אלהים - דין, האלהים - רחמים. הוי' - רחמים, וה' - הוא ובית דינו (ב"ר נא, ב.). ו - רחמים, ה - דין (מדרש תלפיות ענף דין בשם ספר תמונה עיי"ש).

ביאורים

הונה בנוסף לזה שכפילות הלשון הסתר אסתיר הרי הוא מורה על מעלתן של ישראל כדלעיל, גם יוצא מזה עוד טובה גדולה בכפל ההסתרה, כי בגמרא מצינו כלל שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט (ב"ק מה:): ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (יומא מג.), ואין זה רק במדות שהתורה נדרשת בהן, אלא גם בשמותיו יתברך, דהרי נודע לכל שכל מקום שכתוב השם אלהים הכונה דין, אבל מצינו בספרים^ה, דבמקום שנכתב האלהים בה' הריבוי הרי זה רחמים. ולעומת זאת השם הוי' הוא רחמים, ובמקום שנאמר ו' בתוספת ו' והנה

הזיבור הרי זה מדת הדין, כמו שאמר חז"ל (ב"ר נא, ב) שכל מקום שנאמר וה' הכונה 'הוא ובית דינו'. ואע"פ שהאות ו' מצד עצמה בלי השם הוי"ה מרמזת על רחמים^א, וגם האות ה' מצד עצמה בלי השם אלקים מרמזת על דין, אך כאשר מצטרף האות ה' שהיא דין עם השם אלקים שהוא גם כן דין, הרי זה נעשה רחמים, בגדר אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, וכן כאשר האות ו' שהיא רחמים נפגשת עם השם הוי"ה שהוא רחמים, הרי זה כביכול בגדר אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט^ב.

צינים והערות

השם הוי"ה, האות ו' מרמז על מדת תפארת שהיא נקראת מדת הרחמים ממוזגת חסד ודין, ואילו האות ה', בין ה' ראשונה בין ה' אחרונה מרמזת על מדת הבינה והמלכות ששניהם מסיטרא דשמאלא, והם מורים יותר על הדין. ז. ראה יקרא דמלכא פורים עמ' עו ד"ה ענין ואנכי הסתר אסתיר. ע"י מזה הענין בפר' וילך תשל"ו. ועיין עוד במה שכתב בפר' כי תבוא תשל"ח במירון ז"ל: 'להנה כתיב (לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר, וידוע עפ"י רז"ל (יומא מג.) אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, שכל מה שהסתר יותר גדול נתגלה אח"כ נס יותר גדול, וכן איתא בתניא (לקו"א פרק טו) שבעלמא דאיתכסיא החסדים יותר גדולים, וכן בזמן שגידל המלך את המן על כל השרים ועבדי המלך, והוא קרוא במשתה היין להמלך ולהמלכה, לא ה' יכול לסבול שמרדכי יושב בשער המלך ואינו משתחוה לו, והתאוה לראות מהחלון בישבו במשתה על הצלך והמלכה שמרדכי תלוי על העץ ולמחר נתלה הוא עצמו עליו, הרי הניסים גדולים בתוך ההסתרות. והסתר אסתיר, ריבוי אחר ריבוי למעט ומיעוט אחר מיעוט לרבות,

אז החזרת פנים כפי החטא, ומיד חוזר הפנים, אא"כ יש ח"ו עוד הפעם סיבה חדשה, ובכל פעם חוזר פנים אל פנים, וזה הסתר אסתיר. ה. מקור הדברים בספר התמונה המיוחס להתנאים הקדושים רבי נחוניא בן הקנה ור' ישמעאל כהן גדול (הובא במדרש תלפיות ענף דין ובספר קהלת יעקב - ערך ה אות טו): 'ה' הוא דין ובהתחברו אל אלהים כגון האלהים הוא רחמים והוא פלא, שאלהים בפני עצמו הוא דין, וה' בפני עצמו הוא דין ובהתחבר שניהם כאחד הוא רחמים, ובו' עם הוי"ה הוא בהיפוך, שכל אחד בפני עצמו רחמים, ובהתחברות שניהם הוא דין'. ועיין שם במדרש תלפיות שכתב: 'אמר המאסף, אינו כל כך מהפלא, כיון דקיימא לן רבוי אחר רבוי למעט, וכיון דשם הוי"ה רחמים ואות ו' רחמים, ממעטים הרחמים ונעשה דין, גם אלהים דין, ואות ה' דין, רבוי הדינין ממעטין הדין ונעשה רחמים וק"ל'. רבינו פירש במ"א את הפסוק (תהלים מז, ב) 'אלקים לנו מחסה ועזרה בצרות נמצא מאד', לנו גימטריא אלקים, בחינת צמצום אחר צמצום מיעוט אחר מיעוט, אינו אלא לרבות, עזרה מאד. ו. בסדר

ומזזה הענין שמתחפשים בפורים איש לאשה ילד לזקן זקן לילד, ומתחפשים למלך למלכה לשרים ולשומרים לעניים לעשירים, הענין לידבק במדותיו, אתה מתחפש ומסתיר פנים בכל מיני הסתרות אנחנו מקבלים ועושים נגדך, ומיעוט אחר מיעוט לרבות, שהקב"ה ידע שמתחפשים כמו שהוא עושה, יגלה לנו פנים צוחקות וישמח לבנו על כל הזמן, ויראה בנו גם כן פנים שמחות, וישיש עמנו בשמחתנו ואנחנו בשמחתו. כמשל האם כשתינוק בוכה עושה כאילו גם כן בוכה, וכשהתינוק מבין שצוחקים ממנו מתחיל לצחוק ואז האם ממלאה פיה לצחוק נגדו, ויתקיים 'שמחו השמים ותגל הארץ'.

ביאורים

ריבוי ההסתר יבוא גילוי פנים והארת פנים. וודאי שכאשר הקב"ה ידע שמתחפשים כמו שהוא עושה, אזי מיד יגלה לנו פנים צוחקות וישמח לבנו על כל הזמן, של העצבון וההסתר פנים שהיה מנת חלקנו בגלות, ואז כאשר גם אנחנו נהיה בשמחה, אזי הקב"ה יראה בנו גם כן פנים שמחות, וישיש עמנו בשמחתנו ואנחנו בשמחתו. כמשל האם כשתינוק בוכה עושה כאילו גם כן בוכה, וכשהתינוק מבין שצוחקים ממנו מתחיל לצחוק, ואז האם ממלאה פיה לצחוק נגדו, ויתקיים אז שפיר הכתוב 'שמחו השמים ותגל הארץ', היינו שמחה מלעילא ומלתתא^ט.

ואם כן גם בענין ההסתר פנים, כאשר יש הסתר בתוך הסתר, הרי זה מביא שיהיה גילוי פנים, כי אין הסתר אחר הסתר אלא לגלות, ומזה הענין שמתחפשים בפורים איש לאשה ילד לזקן זקן לילד, ומתחפשים למלך למלכה לשרים ולשומרים לעניים לעשירים, כי הקב"ה מצד עצמו מסתיר פניו, וכאשר אנחנו גם כן מסתירים פנינו כנגדו הרי נעשה הגילוי והארת פנים היותר גדול ששייך, וזהו הענין לידבק במדותיו, ולומר לפניו יתברך אתה מתחפש ומסתיר פנים בכל מיני הסתרות, אנחנו מקבלים ועושים נגדך^ח, גם כן הסתרות כביכול, ומיעוט אחר מיעוט יהיה גורם לרבות שדוקא מתוך

ציונים והערות

אחר זה כיתרון אור מהחושך, וצריכים לזכור זה בדעת מיושבת, ולהתרגל בסבלנות כדי שיוכלו אח"כ לקבל גודל החסדים והשמחה, עיי"ש עוד. ואפשר עוד, שאנו מראים ומרמזים שאנו יודעים ומכירים שבתוך כל ההסתרות נמצא הקב"ה, וכלשונו הטהור של רבינו (וילך תשל"ה): 'זאנכי הסתר אסתיר, צריך להכיר ולדעת ולהרגיש בכל הסתרות שאי אפשר שלא יהיה אנכי נמצא בתוכם'. וזה גורם שכביכול יסיר ההסתרה ולגילוי אור פניו יתברך. ט. ראה יקרא דמלכא פורים עמ' עו ד"ה אסתר מן התורה.

וכעת המצב מיעוט אחר מיעוט מכל הגלויות, הרי לרבות, כל הבטחות נביאנו בהתגליא בהתגלות המלכות ודקדושה במהרה דידן לעיננו'. ת. אפשר כוונתו הק', שאנו מקבלים ההסתרה באהבה ומאמינים שהכל לטובה. וראה בדבריו הק' בפירושו על מגילת אסתר (א. יב): 'תור אסתר לא ביקשה דבר, בזמן הסתרה מקבלים בשתיקה, ולא מבקשים רק המתקה ובזה מוצאים חן בעיני המלך'. עוד שם (ה. ג): 'כי באמת ריבוי החשכות ותוקף הצרות, זו הכנה והכשרה על גודל האור, והישועה

ואלה יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים
שהרימו תרומתם קודש להוצאת הגליון

נדבת ידידנו החשוב

הרב **חיים אייזנבאך** שליט"א

לרגל שמחת

אירופי הבן

הבה"ח **אברהם מאיר** הי"ץ

בשעתו"מ

נדבת ידידנו החשוב

הרב **אברהם ויסברג** שליט"א

לרגל שמחת

הולדת הבת

בשעתו"מ